fógeta sjálfum að kenna. Á þessa skoðun verður ekki fallizt. Þótt fógeti hafi reyndar að þessu leyti gengið lengra en lög mæla fyrir um, er þar ekki um slíkan annmarka að ræða, að hann réttlæti framkomu ákærða. Verður að telja fullsannað með hinum eiðfesta vitnaframburði, að ákærði hafi með framferði sínu gerzt brotlegur við 106. gr. 1. mgr. almennra hegningarlaga nr. 19 12. febrúar 1940. Þykir refsing sú, er hann hefur til unnið, hæfilega ákveðin 15 daga varðhald. Rétt þykir að ákveða, að fullnustu refsingarinnar skuli frestað, og hún niður falla að þrem árum liðnum frá uppkvaðningu dóms þessa, verði skilorð VI. kafla almennra hegningarlaga nr. 19 12. febrúar 1940 haldin. Fógeti hefur lýst því yfir fyrir dóminum, að hann geri engar skaðabótakröfur á hendur ákærða, enda upplýst, að hann hefur ekki orðið fyrir neinum meiðslum eða beðið annað tjón.

Ákærði greiði allan kostnað sakarinnar, þar með talin málsvarnarlaun skipaðs verjanda síns, Jóns Hjaltasonar cand. jur., kr. 400.00.

Nokkur dráttur hefur orðið á uppkvaðningu dóms þessa vegna annríkis og veikinda hjá dómara.

Dómsorð:

Ákærði, Stefán Helgason, sæti varðhaldi í 15 daga, en fullnustu refsingar hans skal frestað, og niður skal hún falla að þrem árum liðnum frá uppkvaðningu dóms þessa, verði skilorð VI. kafla almennra hegningarlaga nr. 19 12. febrúar 1940 haldin.

Ákærði greiði allan kostnað sakarinnar, þar með talin málsvarnarlaun skipaðs verjanda síns, Jóns Hjaltasonar cand. jur., kr. 400.00.

Dómi þessum skal fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Föstudaginn 6. nóvember 1953.

Nr. 129/1953. **Ákæruvaldið** (Gunnar Þorsteinsson)
gegn
Ragnari Guðmundssyni
(Einar B. Guðmundsson).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómarar Hæstaréttar.

Sjóslys. Manndráp af gáleysi.

Dómur Hæstaréttar.

Sakaratriðum máls þessa er rétt lýst í héraðsdómi, og varðar brot ákærða við refsiákvæði, sem þar eru greind. Þykir refsing hans hæfilega ákveðin fangelsi 5 mánuði. Stað-

festa ber ákvæði héraðsdóms um, að ákærði sé sviptur skipstjóraréttindum 3 ár, en stýrimannsréttindum verður hann ekki sviptur, þar sem þess er ekki krafizt í ákæruskjali.

Ákvæði héraðsdóms um greiðslu sakarkostnaðar í héraði á að vera óraskað. Ákærða ber að greiða allan áfrýjunarkostnað málsins, þar með talin laun skipaðs sækjanda og verjanda fyrir Hæstarétti, kr. 1200.00 til hvors.

Dómsorð:

Ákærði, Ragnar Guðmundsson, sæti fangelsi 5 mánuði. Hann er sviptur skipstjóraréttindum um 3 ár.

Ákvæði héraðsdóms um greiðslu sakarkostnaðar í héraði staðfestist.

Ákærði greiði allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talin laun skipaðs sækjanda og verjanda fyrir Hæstarétti, hæstaréttarlögmannanna Gunnars Þorsteinssonar og Einars B. Guðmundssonar, kr. 1200.00 til hvors.

Dóminum ber að fullnægja með aðför að lögum.

Dómur siglingadóms 18. apríl 1953.

Mál þetta, sem dómtekið var 27. f. m., er af ákæruvaldsins hálfu höfðað gegn Ragnari Guðmundssyni stýrimanni, Meðalholti 19, hér í bæ. Er hann með ákæruskjali dómsmálaráðherra, útgefnu 14. nóv. f. á., ákærður fyrir brot á 261. gr. siglingalaga nr. 56/1914, 215 gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940 og 29. gr., sbr. 32. gr. tilskipunar nr. 8/1933 um alþjóðlegar sjóferðareglur, sem fylgt skal á íslenzkum skipum, og talinn hafa brotið nefnd ákvæði „með því að sigla b/v Röðli, G.K. 518, um kl. 13.00 föstudaginn 19. sept. s. l. of hratt, eins og á stóð, og ógætilega og án þess að hafa mann frammi á hvalbak skipsins, eftir að Konráð Gíslason kompásasmiður og skipsmaður sá, er honum var til aðstoðar, voru farnir niður af þaki stýrishússins og skipið sett á fulla ferð áfram áleiðis til Hafnarfjarðar. Skipið var hátt að framan, svo að hafflöturinn beint fram undan sást ekki úr brúnni. Sigldi skipið á trillubát nálægt Engey, er fórst, og einn maður af bátnum, Jón Kristján Þorgrímsson, lét lífið."

Þess er krafizt í ákæruskjali, að ákærði verði dæmdur til refsingar samkvæmt framangreindum ákvæðum, sviptur skipstjóraréttindum samkvæmt 264. gr. siglingalaga nr. 56/1914, sbr. 6. gr. laga nr. 40/1930, og 68. gr. 1. mgr. hegningarlaga nr. 19/1940, dæmdur til greiðslu skaðabóta, ef krafizt verði, og greiðslu alls sakarkostnaðar.

Ákærði er kominn yfir lögaldur sakamanna, fæddur að Borgum í Austur-Skaftafellssýslu 6. desember 1912. Hefur hann ekki, svo kunnugt sé, áður sætt kærum eða refsingum að öðru leyti en því, að 8/9 1938 var hann í Reykjavík með réttarsátt sektaður um 25 krónur fyrir ölvun á almannafæri.

Málavextir eru þessir:

Föstudaginn 19. sept. s. l., laust eftir kl. 8, fóru þeir Guðbjartur Bergmann Fransson, Jón Kristján heitinn Þorgrímsson forstjóri, Árni Kristjánsson, sonur hans, og Ragnar Þorgrímsson á opnum vélknúnum skemmtibáti til handfæraveiða við Engey. Var haldið rakleitt að norðvesturenda Engeyjar og bátnum lagt við stjóra. Guðbjartur Bergmann stjórnaði förinni, en hann er kunnugur fiskimiðum á þessum stað. Telur hann, að þar sem bátnum var lagt við stjóra, hafi mið verið þau, að reykháfa Engeyjarbæjanna hafi borið saman og vesturenda Örfiriseyjar borið í nýju verbúðirnar hjá Fiskiðjuveri ríkisins. Hafi dýpi verið þar um 7 faðmar og báturinn legið í vari og ekkert rekið úr stað.

Kl. 12.55 sama dag lét b/v Röðull, G.K. 518, úr Reykjavíkurhöfn og var förinni heitið til Hafnarfjarðar. Ákærði var skipstjóri á togaranum í þeirri ferð og var hann á stjórnpalli. Er komið var út fyrir hafnarmynnið, var togarinn stöðvaður og Konráð Gíslason áttavitaleiðréttingarmaður tekinn um borð, þar eð leiðrétta átti áttavita togarans. Var togarinn síðan settur á hæga ferð og hafizt handa um áttavitaleiðréttinguna, en meðan á því stóð var Konráð uppi á þaki stjórnklefans og tók miðanir, en 2. stýrimaður var honum til aðstoðar. Lét Konráð sigla togaranum í austur í nokkrar mínútur og síðan í norðaustur. Að því búnu var togaranum snúið til norðurs og vél hans stöðvuð, en skipið seig áfram á hægri ferð í norðurátt. Var áttavitaleiðréttingunni þá hætt að sinni og fóru mennirnir af stjórnklefaþakinu niður á stjórnpall. Ákveðið var að sigla nú til Hafnarfjarðar, en hafa viðkomu hjá Gróttu og ljúka þar við leiðréttingu áttavitanna. Var nú sett á fulla ferð með stefnu á Akureyjarduflið laust á bakborða, en það var áttavitastefna nálægt norðri. Telur ákærði, að togarinn hafi þá verið staddur skammt fyrir austan dufl það, sem er fyrir utan Örfiriseyjarljósduflið.

Fjórmenningarnir á skemmtibátnum urðu varir ferða b/v Röðuls, er togarinn nálgaðist þá. Mun Árni Kristjánsson fyrstur þeirra hafa veitt honum eftirtekt og vakti hann athygli þeirra á því, að togarinn virtist stefna á bátinn. Þar sem stjórnklefi togarans hvarf á bak stefni hans og enginn varðbergsmaður var sjáanlegur á hvalbaknum, datt þeim félögum í hug, að enginn skipverja á b/v Röðli hefði séð bátinn. Reyndu þeir að vekja á sér athygli með því að hrópa og veifa árunum, en það bar ekki árangur. Einnig gerði Guðbjartur Bergmann tilraun til að draga bátinn undan á legufærunum, en kveðst strax hafa séð, að það mundi ekki takast, og ekki hafi verið nægur tími til að setja vél bátsins í gang. Tóku þeir félagar það þá til bragðs að kasta sér í

sjóinn, en þeir voru allir vanir sundmenn. Um leið og hinir síðustu köstuðu sér útbyrðis rakst b/v Röðull á bátinn og dró hann með sér undan á legufærunum. Tókst mönnunum að halda sér uppi þar til togarinn hafði snúið við og komið til þeirra aftur, en þá var kastað til þeirra bjarghringjum og spottum. Hafa þeir Guðbjartur Bergmann og Ragnar Þorgrímsson skýrt svo frá, að þeim hafi virzt líða um það bil 20 mínútur frá árekstrinum og þar til togarinn kom að þeim aftur. Allir mennirnir voru nú teknir um borð í b/v Röðul, Ragnar og Guðbjartur Bergmann fyrst, en Jón Kristján og Árni nokkrum mínútum síðar og svo til samtímis. Hafði Gísli Kolbeinsson háseti stungið sér til sunds þeim til aðstoðar. Ekkert lífsmark var þá með Jóni Kristjáni heitnum og urðu allar lífgunartilraunir, sem gerðar voru, árangurslausar.

Er árekstur inn varð, hafði hvorki ákærði né aðrir um borð í b/v Röðli orðið bátsins varir. Eins og fyrr segir, hafði ákærði látið setja togarann á fulla ferð, er þeir Konráð Gíslason og 2. stýrimaður voru hættir leiðréttingu áttavitans að sinni og farnir niður af þaki stjórnklefans. Þar eð togarinn var mjög léttur að framan, reis stefni hans svo hátt úr sjó, að það byrgði útsýn fram undan stjórnklefanum. Enginn maður var á verði á hvalbak til að gæta að ferðum báta og skipa, en ákærði gáði öðru hverju út um hliðarglugga stjórnklefans beggja vegna og fékkst við það betri útsýn fram með bógum togarans. Er siglt hafði verið í nokkrar mínútur, gaf ákærði háseta, sem var á þilfari, skipun um að fara fram á hvalbakinn og átti hann að hafa gát á skipaferðum, en áður en hásetinn var kominn fram á hvalbakinn hafði slysið orðið. Eftir 5—7 mínútur frá því að sett var á fulla ferð, að því er ákærði sjálfur telur, heyrðist flaut frá vöruflutningaskipi, sem var á útleið á undan b/v Röðli og bakborðsmegin við hann.

Aðeins síðar varð ákærði var við mennina í sjónum við skut togarans bakborðsmegin og í sama mund virðast aðrir, sem voru á stjórnpalli og þilfari togarans, hafa séð mennina. Hefur ákærði talið, að hraði togarans hafi þá verið 8—9 sjómílur, miðað við klukkustund, og Konráð Gíslason hefur talið, að b/v Röðull hafi þá verið um það bil búinn að ná fullum hraða. Gaf ákærði nú skipun um að stöðva vélina, en stýri var sett hart í bakborða. Var togaranum nú snúið í áttina til mannanna í sjónum, þannig að vélin var látin vinna með fullu afli ýmist aftur á bak eða áfram. Hefur Hafliði Þórður Stefánsson 2. stýrimaður áætlað, að liðið hafi 10—15 mínútur frá því að mannanna varð vart, unz togarinn kom að þeim aftur. Gísli Kolbeinsson háseti hefur áætlað tímann 13—14 mínútur og Konráð Gíslason telur, að búið hafi verið að ná mönnunum um borð að 10—15 mínútum liðnum, frá því að þeirra varð vart. Mennirnir voru nú teknir um borð í b/v Röðul, eins og áður greinir, og lífgunartilraunir hafnar á Jóni Kristjáni heitnum. Jafnframt var haldið til Reykjavíkur og símað eftir lækni, er kom á móti togaranum í hafnsögubáti og tók við lífgunar-

tilraununum. Var þeim haldið áfram, eftir að komið var til hafnar, en án árangurs.

Áður hefur verið greind frásögn Guðbjarts Bergmanns Franssonar um það, hvar þeir félagar hafi lagt bátnum fyrir stjóra. Ákærði tók ekki staðarákvörðun á slysstaðnum, en telur, að hann hafi verið í misvísandi vestur frá Engeyjarvita. Meðal þeirra skipa, sem sigldu fram hjá skemmtibátnum, voru v/s Blátindur, er fór frá Reykjavík kl. 10.40, og v/b Faxaborg, sem sigldi fram hjá bátnum kl. 12.15. Hafa skipstjórar beggja skipa þessara komið fyrir dóm og markað á uppdrátt legustað bátsins. Hvorugur þeirra mun þó hafa tekið þar staðarákvörðun. Samkvæmt uppdrætti skipstjórans á v/b Faxaborg var staður bátsins norð-vestur af Engey og sem næst því í miðjum hvíta ljósgeislanum frá vitanum í Sjómannaskólanum. Samkvæmt uppdrætti skipstjórinn á v/b Faxaborg, Sigursveinn Þórðarson, hefur sérstaklega skýrt sá, er hann hefur dregið um hinn áætlaða stað, á mörkum hvíta og rauða ljósgeislans og þó að langmestu leyti í hvíta geislanum. Skipstjórinn á v/b Faxaborg, Sigursveinn Þórðarson, hefur sérstaklega skýrt svo frá, að erfitt hafi verið að greina bátinn, þar eð hann hafi verið mjög samlitur sjónum. Hafi hann séð mennina, áður en hann greindi bátinn. Mennina kveðst hann þó hafa séð greinilega, er hann nálgaðist bátinn. Kveðst hann hafa sérstaklega sett á sig legustað skemmtibátsins, þar sem hann hafi ætlað að kvarta yfir því, að hann lægi á siglingaleið og erfitt verið að greina hann.

Er slysið varð, var suðaustlæg átt og dálítil kvika, skýjað loft og allgott skyggni. Samkvæmt vottorði veðurstofunnar var vindur á Reykjavíkurflugvelli kl. 13 SA 3, skyggni 40 km og alskýjað loft, en kl. 14 SSA 4, skyggni 16 km og rigning í grennd.

Um dánarorsök Kristjáns heitins Þorgrímssonar segir svo í krufningarskýrslu próf. Nielsar Dungal:

„Við krufninguna fannst mikið og dökkt fljótandi blóð, sem bendir á köfnunardauða. Mjög lítil drukknunarfroða fannst í öndunarfærum og vitum, en í báðum lungum interstitiellt emphysem, sem er vottur um hindrun á innöndun og mikla áreynslu í sambandi við hana.

Í vinstri aðalbronchus fannst töluvert af magainnihaldi, sams konar og því, sem í maganum fannst, og sást það einnig í barkanum ofanverðum. Svo virðist sem manninum hafi orðið illt í sjónum og kastað upp, og hafi magainnihaldið, sem komst niður í barka og lungnapípur, verið höfuðorsökin til þess, að maðurinn kafnaði.

Af krufningunni má eindregið ráða, að hér er ekki um venjulega drukknun að ræða."

Grímur Magnússon læknir hefur gefið vottorð í málinu um það, að Árni Kristjánsson hafi orðið fyrir andlegu áfalli við slysið og hafi hann ekki verið búinn að ná sér, er vottorðið var gefið.

Við fyrrgreindan árekstur brotnaði skemmtibáturinn mikið, miklar skemmdir urðu á vél hans og allt lauslegt tapaðist úr honum. Vélbátur

nokkur dró flakið til hafnar, og hafa dómkvaddir menn talið bátinn það mikið laskaðann, að ekki svaraði kostnaði að gera við hann.

Sjóferðapróf út af slysinu hófst samdægurs, og voru þá þeir Pétur Sigurðsson sjóliðsforingi og Pétur Ottason skipaeftirlitsmaður dómkvaddir til að rannsaka útsýnismöguleika úr stjórnklefa b/v Röðuls fram undan skipinu. Er skoðunargerð þeirra, dags. 20. sept. s. l. svohljóðandi:

„Samkvæmt útnefningu sjódóms Reykjavíkur, dags. 19. þ. m., höfum við undirritaðir athugað útsýni úr stýrishúsi b/v Röðuls, GK. 518, með tilliti til þess, hvernig hafi sézt fram fyrir skipið, er það sigldi á róðrarbát við Engey sama dag.

Þegar athugunin fór fram, lá skipið bundið við bryggju í Hafnarfirði, og sneri stefni þess til hafs. Skyggni var gott á meðan athugun fór fram. Nokkur súgur var við bryggjuna og skipið því ekki alveg kyrrt. Djúprista þess var að framan 6½ fet og að aftan tæp 18 fet. Skipið mun hafa verið örlítið þyngra að framan daginn áður vegna nokkurs neyzluvatns, sem það hafði tekið um borð.

Hvað viðvíkur útsýninu úr stýrishúsinu fram fyrir skipið, þá var sjóndeildarhringurinn alveg í hvarfi bak við hvalbak þess yfir ca. 15° boga (7½° á hvorn bóg), ef staðið var við stýrið framarlega í miðju stýrishúsinu og horft fram eftir. Með því að horfa fram eftir úr horngluggum stýrishússins, mátti minnka þetta horn um ca. 5° hvoru megin, þ. e. a. s. að þótt gengið væri horna á milli í stýrishúsinu, var alltaf um 5° bogi af sjóndeildarhringnum beint fram undan skipinu í hvarfi."

Skoðunargerð þessi hefur verið borin undir ákærða og hafði hann ekkert við niðurstöður skoðunarmannanna að athuga og taldi þær réttar, en upphaflega hafði ákærði talið, að sjór hefði ekki sézt um það bil 1½ strik sitt hvoru megin við stefni togarans, en betra útsýn hefði verið fram með bóginum, ef horft var út um hornglugga og hliðarglugga stjórnklefans.

Ákærði hefur skipstjóraskírteini hið meira á fiskiskipum. Er það gefið út í Reykjavík 8. maí 1952.

Dómsmálaráðuneytið hefur tjáð dóminum, að það telji ekki ástæðu til að breyta ákærunni, en ekkert kom fram í málinu um heilsutjón Árna Kristjánssonar fyrr en eftir útgáfu ákæruskjals. Kemur því ekki til álita að refsa ákærða fyrir það, þar eð ákæran tekur ekki til þess.

Enda þótt árekstursstaðurinn verði ekki ákvarðaður alveg nákvæmlega af því, sem fram er komið í málinu, þá er það álit hinna siglingafróðu samdómenda, að hann hafi örugglega verið á venjulegri siglingaleið frá Reykjavíkurhöfn, en hún er á þessum slóðum um það bil tæp ½ sjómíla á breidd. Er b/v Röðull sigldi á fyrrgreindan skemmtibát, var útsýn ákærða fram undan skipinu í stjórnklefanum mjög byrgð af stefni togarans, enda verður að leggja skoðunargerð hinna dómkvöddu manna til grundvallar um útsýnismöguleikana. Ákærði hefur sjálfur viðurkennt að hafa vanrækt að hafa varðbergsmann frammi á skipinu.

Var þó á því rík nauðsyn, einkum þar sem ákærði sigldi skipi sínu á fullri ferð á mjög fjölfarinni siglingaleið og útsýn úr stjórnklefa var algerlega ónóg, eins og fyrr segir. Hefur ákærði með þessu gerzt brotlegur við 29. gr. tilskipunar nr. 8/1933. Með þeirri gálausu siglingu, sem að framan greinir, varð ákærði valdur að fyrrgreindum árekstri. Mátti honum þó vera ljóst, að vænta mátti þess, að skip eða bátar yrðu á siglingaleið togarans og að mjög háskalegt væri, eins og á stóð, að sigla honum án þess að hafa varðbergsmann frammi á skipinu. Hefur ákærði, vegna þeirra afleiðinga, sem af þessu gáleysi hans urðu, brotið gegn 261. gr. siglingalaga nr. 56/1914 og 215. gr. hegningarlaga nr. 19/1940. Þykir refsing ákærða samkvæmt 32. gr. tilsk. nr. 8/1933, 261. gr. laga nr. 56/1914 og 215. gr. laga nr. 19/1940 hæfilega ákveðin fangelsi í 3 mánuði.

Þá skal ákærði og samkvæmt 1. mgr. 68. gr. hegningarlaga og 264. gr. siglingalaga, sbr. 6. gr. laga nr. 40/1930, sviptur rétti til skipstjórnar og stýrimennsku í 3 ár frá birtingu dóms þessa.

Þá ber og að dæma ákærða til greiðslu alls sakarkostnaðar, þar með talinna launa skipaðs sækjanda, Gunnars Þorsteinssonar hæstaréttarlögmanns, og skipaðs verjanda, Einars B. Guðmundsonar hæstaréttarlögmanns, kr. 1000.00 til hvors.

Ekkja Jóns Kristjáns heitins Þorgrímssonar, menn þeir, sem á skemmtibátnum voru, og eigandi bátsins hafa ekki kosið að gera bótakröfu í refsimáli þessu, en áskilið sér rétt til að hafa slíkar kröfur uppi í einkamáli.

Dráttur á uppsögn dómsins stafar af því að einn samdómenda þurfti að fara erlendis eftir flutning málsins.

Dóm þennan kvað upp Einar Arnalds, formaður dómsins, ásamt samdómendunum Hafsteini Bergþórssyni skipstjóra, Jónasi Jónassyni skipstjóra, Jóni Ármannssyni háseta og Jóni O. Jónssyni háseta.

Dómsorð:

Ákærði, Ragnar Guðmundsson, sæti fangelsi í 3 mánuði.

Ákærði er í 3 ár frá birtingu dóms þessa sviptur rétti til skipstjórnar og stýrimennsku.

Ákærði greiði allan sakarkostnað, þar með talin laun skipaðs sækjanda, Gunnars Þorsteinssonar hæstaréttarlögmanns, og skipaðs verjanda, Einars B. Guðmundssonar hæstaréttarlögmanns, kr. 1000.00 til hvors.

Dómi þessum ber að fullnægja með aðför að lögum.
